

УДК 330.341.1  
UDC 330.341.1

## МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Комчатних О.В., Національний транспортний університет, Київ, Україна,  
komchatnykh@ntu.edu.ua, orcid.org/0000-0003-4755-904X

## METHODICAL APPROACHES TO THE ASSESSMENT OF THE INNOVATIVE POTENTIAL OF THE ENTERPRISE

Komchatnykh O.V., National Transport University, Kyiv, Ukraine, komchatnykh@ntu.edu.ua,  
orcid.org/0000-0003-4755-904X

## МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ ИННОВАЦИОННОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ

Комчатных Е.В., Национальный транспортный университет, Киев, Украина,  
komchatnykh@ntu.edu.ua, orcid.org/0000-0003-4755-904X

Постановка проблеми. Комплексною характеристикою здатності підприємства до інновацій традиційно вважається його інноваційний потенціал. Це поняття є концептуальним відображенням феномену інновацій. Дослідження наукової літератури, показало широке коло дослідників інноваційного потенціалу підприємства. В зарубіжній і вітчизняній літературі існує декілька популярних підходів до визначення сутності цієї категорії:

- ресурсний (інноваційний потенціал розглядається з точки зору сукупності ресурсів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності);
- результативний (інноваційний потенціал визначається як сукупність результатів інноваційної діяльності, тобто відбувається ототожнення його з вже реалізованим інноваційним підприємництвом);
- цільовий (інноваційний потенціал розглядається як сукупність можливостей підприємства для здійснення інноваційної діяльності);
- ресурсно-результативний (інноваційний потенціал визначається як сукупність ресурсів, що використовуються підприємством в процесі його інноваційної діяльності та її результатів);
- ресурсно-цільовий (інноваційний потенціал розглядається з точки зору наявності необхідних ресурсів для інноваційної діяльності і можливостей для їх використання підприємством).

Неоднорідність визначень сутності інноваційного потенціалу призводить до різноманітних підходів при визначенні його рівня. Так Керівництво Осло [14] вказує необхідність виміру інноваційного потенціалу підприємства, проте не зазначає які саме показники необхідно для цього використовувати. Тому оцінка рівня інноваційного потенціалу постає у вигляді багаторівневої проблеми, яку важко реалізувати як з наукової так і з практичної точки зору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні в вітчизняній і зарубіжній літературі існує досить багато методичних підходів до оцінки інноваційного потенціалу підприємства. Але всі вони здебільшого направлені на оцінку інноваційного потенціалу промислових підприємств і виникає питання можливості їх застосування при оцінюванні інноваційного потенціалу на транспортних підприємствах. Адже інноваційна діяльність в сфері послуг, в тому числі транспортних, має ряд специфічних відмінностей порівняно з промисловістю.

Питаннями інноваційної діяльності транспортних підприємств займалися такі вчені, як Т.В. Гринько та О.С. Максимчук, які досліджували проблеми інноваційного розвитку транспортних підприємств; Шинкаренко В.Г. та Клепікова О.В., які розглядали системи управління інноваційною діяльністю на автотранспортних підприємствах; Т.Г. Турпак, яка досліджувала механізми регулювання інноваційної діяльності транспортних підприємств України; Є.В. Редзюк, присвятивший свою працю маркетингу інноваційних послуг в сфері транспорту; Є.М. Сич, що розробив концепцію інноваційно-інвестиційного розвитку транспортної галузі України, та інші науковці.

Постановка завдання. Незважаючи на наявність певної кількості наукових досліджень, питанню оцінки інноваційного потенціалу транспортних підприємств так і не було приділено достатньої уваги. Тому метою даної статті є дослідження сучасних методичних підходів до оцінки інноваційного потенціалу підприємства, виділення їх переваг та недоліків, розгляд можливості адаптації відповідно до специфіки діяльності транспорту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з найпопулярніших підходів до оцінки інноваційного потенціалу підприємства є розрахунок загального інтегрального показника на основі

інтегральних оцінок його складових та їх вагомостей. Для визначення інтегральних значень кожної складової користуються наступною моделлю:

$$I_i = \sum_{j=1}^m a_{ij} q_j, \quad (1)$$

де  $I_i$  – інтегральна оцінка  $i$ -ї складової інноваційного потенціалу підприємства;

$a_{ij}$  – значення  $j$ -го показника  $i$ -ї складової інноваційного потенціалу підприємства;

$q_j$  – вагомість  $j$ -го показника;

$m$  – кількість показників  $i$ -ї складової.

Цю модель застосовують у своїх працях І.В. Новікова, О.П. Косенко, Н.І. Чухрай, І.П. Отенко, О.В. Сидич, О.В. Гребенікова, С.В. Вовчок, О.В. Станіславик. В кожного з цих науковців свій погляд на основні складові інноваційного потенціалу і на перелік показників, що найкраще відображають величину цих складових, проте загальна модель оцінки однакова.

І.В. Новікова [5], використовуючи модель (1) при оцінці інноваційного потенціалу, розбиває всі показники на дві групи: інноваційні ресурси (кадрові, науково-технічні, виробничо-технологічні, фінансово-економічні); каталізatori (мотиваційний механізм, інноваційна культура, організаційно-управлінські елементи).

Загальний рівень інноваційного потенціалу І.В. Новікова визначає за допомогою двох величин – сподіваної та середньої геометричної. Проте за основу взято той самий механізм – сумування добуток отриманих інтегральних величин складових інноваційного потенціалу та їх ваги. На нашу думку, подібний поділ в певній мірі є штучним і недостатньо обґрунтованим. Вважаємо, що по кожному з перелічених напрямів можна виділити показники які відобразатимуть як його ресурсне забезпечення, так і слугуватимуть каталізatori для його використання. Крім того в даній методиці є ще одне суттєве упущення – повністю ігноруються ринкові показники підприємства. В сучасних умовах господарювання досить не раціонально для підприємства не звертати увагу на інших учасників ринку.

Оцінка інноваційного потенціалу за О.П. Косенко [3] та І.П. Отенко [6, С. 158-161] ґрунтується на одному методичному підході з виділенням чотирьох основних складових (організаційно-управлінської, ринкової, науково-технічної, виробничо-технологічної) і визначенням забезпеченості кожної з них ресурсами (кадровими, матеріально-технічними, фінансовими, інформаційними). Для оцінки забезпеченості кожної складової ресурсами будується спеціальна матриця. Далі з використанням методу експертних оцінок здійснюється оцінка вагомості показників кожної групи, ефективність їх використання та ранг кожного показника. Для визначення інтегральної оцінки забезпеченості кожної складової певним видом ресурсів використовується модель (1), в якій сумуються добуток рангових значень кожного показника та їх вагомостей. На останньому етапі для оцінки загального інтегрального показника, автори використовують модель аналогічну до попередньої:

$$I = \sum_{i=1}^n I_i \delta_i, \quad (2)$$

де  $I$  – інтегральний показник інноваційного потенціалу підприємства;

$I_i$  – значення  $i$ -ї складової інноваційного потенціалу підприємства;

$\delta_i$  – вагомість  $i$ -ї складової інноваційного потенціалу підприємства;

$n$  – кількість складових інноваційного потенціалу підприємства.

Дана методика дозволяє побачити сильні і слабкі сторони інноваційної діяльності підприємства в плані її ресурсного забезпечення, тобто базується на ресурсному підході до визначення сутності інноваційного потенціалу.

О.В. Станіславик [10] та Н.І. Чухрай [12] також використовували в своїх дослідженнях модель (1) для інтегральної оцінки складових інноваційного потенціалу. Н.І. Чухрай виділяла дві складові інноваційного потенціалу підприємства: інтелектуальну (нематеріальні активи, маркетингові, управлінсько-інфраструктурні та трудові ресурси) та матеріальну (основні засоби і оборотні активи необхідні для інноваційної діяльності).

О.В. Станіславик для оцінки інноваційного потенціалу всі показники, що його характеризують, поділяє на вхідні та вихідні чинники. Безсумнівною перевагою цієї методики є досить детальний перелік показників, що на думку науковця характеризують інноваційний потенціал. Але слід одразу зазначити, що О.В. Станіславик своє дослідження проводила на прикладі машинобудівних підприємств, і більшість запропонованих показників ґрунтувалися на результатах НДДКР. На відміну від промисловості, для підприємств сфери послуг результати НДДКР не є основним показником їх інноваційності.

Показники, обрані Н.І. Чухрай для оцінки інтелектуальної та матеріальної складових, носять більш загальний характер, проте також направлені на виявлення інноваційного потенціалу саме промислових підприємств.

Крім того для заключної оцінки потенціалу підприємства, автори пропонують розраховувати приріст інноваційного потенціалу стосовно основного конкурента чи минулих періодів. Багато запитань викликає використання в якості бази порівняння саме значень минулих періодів. Інноваційний потенціал – це поняття направлене в майбутнє і визначення його минулих значень виглядає досить нелогічним. По суті можна сказати, що автори даної методики використовують при оцінці інноваційного потенціалу результативний підхід і ототожнюють його з вже реалізованою інноваційною діяльністю. Підтверджує це твердження і перелік показників, які використовує О.В. Станіславик, – більшість з них характеризує вже досягнутий рівень, а не потенційні можливості. Тому на нашу думку, дана методика більше підходить для оцінки результатів інноваційної діяльності промислових підприємств, ніж для оцінки їх інноваційного потенціалу.

С.В. Вовчок [1] до визначення інноваційного потенціалу підходить з точки зору ресурсно-результативного підходу і виділяє 4 його складові:

1) ресурсна складова – містить техніко-технологічні, інформаційні, інтелектуальні, фінансово-економічні, кадрові та маркетингові ресурси для здійснення інноваційної діяльності;

2) інноваційна активність менеджменту – характеризує відповідність організаційної структури та інноваційного менеджменту встановленим цілям;

3) інноваційні мережі – характеризуються показниками взаємодії підприємства з ринком, партнерами по бізнесу, навчальними закладами та науковими установами, державними та місцевими органами;

4) результативність використання інноваційного потенціалу – показує результати здійсненої інноваційної діяльності як у кількісному, так і в вартісному вимірі.

Слід відмітити настільки детальний і продуманий поділ показників провела науковець. Всього для аналізу цих 4-х складових вона пропонує використовувати 80 показників. Проте така кількість показників робить процес оцінки інноваційного потенціалу підприємства досить трудомістким і довготривалим. Для побудови ефективної системи оцінки, повинна бути обрана збалансована кількість показників, що найкраще відобразять об'єкт оцінки. В методиці С.В. Вовчок [1], як і у попередніх авторів, для розрахунку загального показника інноваційного потенціалу використовується модель (2), а для інтегральної оцінки кожної складової – модель (1).

У всіх цих методик є один суттєвий недолік, що унеможливує їх використання в майбутньому, а саме – використання вагових коефіцієнтів. По-перше, метод експертних оцінок, який використовувався для їх розрахунку, робить отримані дані досить суб'єктивними. Беззаперечно, є ряд якісних показників, значення яких можна отримати лише за допомогою цього методу, проте об'єктивну оцінку можна отримати лише на основі аналізу фактичних даних. По-друге, вважаємо, що не вірно визначати, який з показників є більш чи менш важливим для кожної складової, чи яка складова відіграє важливішу роль в формуванні інноваційного потенціалу. Всі складові елементи інноваційного потенціалу пов'язані між собою складними діалектичними зв'язками і без існування однієї з них неможливо говорити про інноваційний потенціал взагалі. Підтверджують цю думку і дослідження В.В. Подіновського [7], який довів, що комплексна оцінка взаємозалежних показників не може здійснюватися з використанням їх вагових коефіцієнтів – якщо один показник залежить від іншого, то вони однаково важливі.

Останнім часом все більшої популярності серед дослідників при побудові моделі оцінки інноваційного потенціалу набуває один із методів багатовимірного статистичного аналізу – метод таксомонії. В загальному вигляді інноваційний потенціал представляється у вигляді функції від його основних складових:

$$I = f\{I_1, I_2, \dots, I_i, \dots, I_n\}, \quad (3)$$

де  $I$  – рівень інноваційного потенціалу підприємства;

$I_i$  – значення  $i$ -ї складової інноваційного потенціалу підприємства;

$n$  – кількість складових інноваційного потенціалу підприємства.

О.С. Карпець, І.М. Чуйко і Т.А. Чухлебова вважають, що інноваційний потенціал характеризує можливість застосування різних інноваційних ресурсів і у першу чергу повинен бути інтегральною характеристикою інноваційного ресурсного забезпечення підприємства [2, С. 120]. Для оцінки інноваційного потенціалу підприємства за допомогою моделі (3), спираючись на ресурсний підхід, автори виділяють 5 складових, що відображають забезпечення кадровими, виробничо-технологічними, науково-технічними, фінансовими та структурно-управлінськими ресурсами. Для кожної складової обираються показники, що найкраще її характеризують і складається власна функція:

$$I_i = f\{a_{i1}, a_{i2}, \dots, a_{ij}, \dots, a_{im}\} \quad (4)$$

де  $I_i$  – значення  $i$ -ї складової інноваційного потенціалу підприємства;

$a_{ij}$  – значення  $j$ -го показника  $i$ -ї складової інноваційного потенціалу підприємства;

$m$  – кількість показників  $i$ -ї складової.

Слід зазначити, що як і в методиці І.М. Новікової, тут повністю ігнорується ринкова складова. Аналогічний підхід пропонує застосовувати Г.І. Михайліченко [4] для підприємств сфери туризму, доповнюючи вищезазначені складові ще клієнтською, туристичною, інтелектуальною, репутаційною та комунікативною.

О.В. Рудика [9], для застосування моделі (3) використовувала 4 блоки показників: управлінський (характеризує ефективність управління персоналом, знаннями та інтелектуальним капіталом); ресурсний (відображає забезпечення матеріально-технічними, людськими, нематеріальними, інформаційними та фінансовими ресурсами); організаційний (характеризує організаційну структуру, технологію процесів та корпоративну культуру); функціональний (НДДКР, виробництво, маркетинг, сервіс). Методика О.В. Рудики була розроблена для оцінки інноваційного потенціалу коксохімічних підприємств, тому як і у методиці О.В. Станіславик, більшість запропонованих показників були притаманні саме промисловості і ґрунтувалися на результатах НДДКР.

Метод таксомонії з використанням моделей (3) та (4) також застосовується С.А. Попель [8] для підприємств машинобудування з виділенням фінансової, ринкової, матеріально-технічної, кадрової та інформаційної складових. Основним недоліком цієї методики є результативний підхід при виборі показників, що характеризують названі складові. Жоден з показників, які обрав С.А. Попель не відображав можливості підприємства для здійснення інноваційної діяльності, всі вони показували вже досягнутий рівень інноваційного підприємництва. Як і у випадку решти розглянутих вище методик, що спираються на результативні показники, вважаємо, що дану методику краще для оцінки результатів інноваційної діяльності промислових підприємств.

Методики оцінки інноваційного потенціалу, засновані на таксономічному аналізі, виглядають досить аргументовано і мають менший рівень суб'єктивності ніж попередні. Проте застосування цих методик – досить трудомісткий і довготривалий процес, що безсумнівно є їх негативною рисою. В сучасних умовах господарювання управлінці прагнуть оцінити ситуацію в найкоротші терміни для найшвидшого реагування на неї. Крім того науковці, що використовували в своїх методиках даний підхід, як правило керувалися ресурсним чи результативним підходом до визначення інноваційного потенціалу підприємства. Вважаємо, що після детального опрацювання і підбору інших показників, дана методика може знайти своє застосування для оцінки інноваційного потенціалу транспортних підприємств. Проте на наш погляд, за своє сутністю вона краще підходить для оцінки інноваційного потенціалу певної вибірки підприємств, а не якогось конкретного.

А.О. Тріфілова [11] зазначала, що здійснюючи оцінку інноваційного потенціалу слід оцінювати не лише можливість, а й наявність для здійснення інноваційної діяльності ресурси. Оцінку інноваційного потенціалу підприємства автор пропонує проводити з точки зору забезпеченості підприємства фінансово-економічними ресурсами, необхідними для забезпечення не лише інноваційної, а й поточної виробничої діяльності.

Результат оцінки за даною методикою показує, чи можливо для підприємства поряд з поточною виробничою діяльністю здійснювати інноваційну за наявного ресурсного забезпечення. Тобто, дає можливість проаналізувати інноваційні можливості підприємства по її ефективному фінансово-економічному забезпеченню.

До безсумнівних переваг цього методу слід віднести: об'єктивність отриманих даних, оскільки розрахунки здійснюються на основі фактичних даних по економічним формулам; простоту, оскільки для його застосування не потрібно залучати сторонніх спеціалістів; здатність оцінити правильність обраної інноваційної стратегії з позицій фінансового стану підприємства. До недоліків слід віднести врахування лише одного аспекту інноваційної діяльності підприємства, а саме забезпечення фінансово-економічними ресурсами. Фінансово-економічна складова є лише одним з компонентів що забезпечують інноваційний потенціал підприємства.

Більшість західних науковців оцінку інноваційного потенціалу підприємства пропонують проводити за допомогою інструментів анкетування. Так чеськими науковцями [16] за сприяння програми Леонардо да Вінчі (Leonardo da Vinci programme) було розроблено проект «U-SME Innovation». В рамках проекту було створено карту інноваційного потенціалу підприємства, за допомогою якої можна оцінити готовність підприємства до створення та впровадження інновацій. Рівень розвитку інноваційного потенціалу пропонувалося досліджувати по 6 напрямкам: стратегія і планування, маркетинг, технологічний процес, управління якістю, логістика, організація та людські ресурси. За кожним напрямом було розроблено блок питань з 4 варіантами відповідей – від найкращого до найгіршого варіанту. За кожену відповідь присуджувалася певна кількість балів. Метою анкетування було виявлення існуючого рівня інноваційного потенціалу та розробка стратегії подальшого інноваційного розвитку підприємства. Результати розрахунків по кожному блоку науковці для наочності представляли у вигляді стовпчикової та пелюсткової діаграм.

Схожу методику використовували й інші науковці: З. Йорданова та Д. Благоев [13], які пропонували оцінювати інноваційний потенціал ІТ-компаній за допомогою 12 показників, що розбиті

на три блоки: інноваційна діяльність, інноваційні можливості, інноваційні компетенції; Д. Сабадка [15], який для оцінки інноваційного потенціалу підприємства пропонував використовувати 10 модулів: дослідження та розробки, нові продукти, технологічна гнучкість, організація та людські ресурси, інформаційні технології, фінансування інновацій, передача інновацій, партнерство та співробітництво, інноваційна інтелектуальна система, інноваційні методи.

Безсумнівними перевагами таких методик є простота, оперативність і наочність, проте їм притаманний ряд недоліків, які нівелюють названі переваги. Методики, що ґрунтуються на судженнях експертів мають занадто високий рівень суб'єктивізму, оскільки експерти підсвідомо прагнуть до середніх значень і уникають найкращих і найгірших значень, тим самим згладжуючи реальну картину. Крім того, більшістю авторів пропонувалося запрошення зовнішніх консультантів для роботи з анкетами, що унеможлиблює самостійне використання даних методик внутрішніми користувачами для своєчасного моніторингу ситуації.

Висновки і перспективи подальших досліджень. На основі проведеного аналітичного огляду сучасних методик оцінки інноваційного потенціалу підприємства можна сказати, що всі вони мають як ряд переваг, так і недоліків. Правильно обрана методика оцінки інноваційного потенціалу має вносити ясність і чіткість, конкретизувати увагу на факторах, що уможливають інноваційну діяльність на підприємстві. Під час проведеного аналізу було виявлено досить багато проблем пов'язаних з оцінюванням інноваційного потенціалу.

По-перше, досить часто, обираючи критерії для оцінки інноваційного потенціалу, науковці спираються на результативний чи ресурсний підходи. В першому випадку оцінюється по суті все досягнутий рівень інноваційної діяльності а не потенційні можливості щодо її здійснення. Показники, що відображають ефективність рішень, прийнятих в минулому, не можуть забезпечити ефективність діяльності підприємства в майбутньому. В другому випадку, аналізується достатність наявних ресурсів для здійснення інноваційної діяльності і ігноруються показники, що характеризують можливості по їх залученню. Автор вважає, що при оцінюванні інноваційного потенціалу підприємства слід керуватися ресурсно-цільовим підходом і сконцентрувати увагу на показниках, що характеризують не лише наявні а й потенційні можливості для здійснення інноваційної діяльності.

По-друге, в деяких методиках для оцінки інноваційного потенціалу підприємства використовується необґрунтована кількість і перелік показників, що в результаті призводить до занадто узагальненої або навпаки занадто деталізованої оцінки. В першому випадку використовується перелік показників, більшість з яких скоріше характеризує загальний потенціал підприємства, ніж його інноваційну складову. В другому, обрані показники відображають стан розвитку лише деяких елементів інноваційного потенціалу, ігноруючи решту. Невірно обрані показники не відображають реальний стан інноваційного потенціалу підприємства і не можуть використовуватися при його оцінюванні.

В третіх, багато досліджених методик має занадто високий рівень суб'єктивізму завдяки використанню суджень експертів, що робить їх ненадійними. Ефективна і достовірна система оцінки завжди базується на фактичних даних діяльності конкретного підприємства з врахуванням специфіки його діяльності, підтвердження яким можна знайти в його звітності.

Як було вказано вище, більшість розглянутих методик було розроблено для підприємств, що відносяться до інших галузей економіки, здебільшого до промисловості, що унеможлиблює їх застосування в існуючому вигляді для транспортних підприємств.

#### ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Вовчок С.В. Теоретико-методичні основи формування та оцінки інноваційного потенціалу промислових підприємств: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності): захищена 26.05.2009 / С. В. Вовчок; КНУТД. – К.: КНУТД, 2009. – 200 с.
2. Карпець О.С. Удосконалення методології оцінки інноваційного потенціалу підприємства з урахуванням синергетичного ефекту / О.С. Карпець, І.М. Чуйко, Т.А. Чухлебова // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2016. – Том 2, № 21. – С. 117-128.
3. Косенко О.П. Економічна оцінка інноваційного потенціалу : автореф. дис ... канд. екон. наук: 08.02.02 / О.П. Косенко . – Харків: НТУ «Харківський політехнічний інститут», 2006 . – 20 с.
4. Михайліченко Г. І. Інноваційний розвиток туризму: монографія / Г.І. Михайліченко. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – 608 с.
5. Новікова І.В. Інноваційний потенціал підприємства: оцінка та фінансово-інвестиційне забезпечення розвитку (за матеріалами підприємств алмазно-інструментального виробництва України): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.06.01. «Економіка, організація та управління підприємствами» / І.В. Новікова. – К., 2003. – 20 с. – С. 16.
6. Отенко И.П. Методологические основы управления потенциалом предприятия: научное издание. / И.П. Отенко. – Х.: Изд. ХНЭУ, 2004. – 216 с.

7. Подиновский В.В. Введение в теорию важности критериев в многокритериальных задачах принятия решений: Учебное пособие. – М.: Физматлит, 2007.
8. Попель С.А. Формування інноваційного потенціалу промислового підприємства: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / С.А. Попель. – Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2015. – 243 с.
9. Рудика О.В. Розвиток інноваційного потенціалу підприємства у трансформаційній економіці: автореф. ... дис. канд. ек. наук: 08.06.01 // ХНЕУ. – Харків, 2006. – 21 с.
10. Станіславик О.В. Теоретико-методичні основи оцінювання інноваційного потенціалу промислових підприємств (на прикладі машинобудування): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.04 / О.В. Станіславик. – Одеса, 2008. – 18 с.
11. Трифилова А.А. Оценка эффективности инновационного развития предприятия / А.А. Трифилова – М.: Финансы и статистика, 2005. – 304 с.
12. Чухрай Н.І. Формування інноваційного потенціалу промислових підприємств на засадах маркетингу і логістики: автореф. дис. ... докт. економ. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами»/ Н.І. Чухрай. – Л.: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2003. – 49 с
13. Blagoev D. Company innovative leadership model / D. Blagoev, Z. Yordanova // *Economic Alternatives*. – 2015. – Vol. 2. – pp. 5–16.
14. Organisation for Economic Cooperation and Development. Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development. – OECD Publishing, 2015. – 402 p.
15. Sabadka D. Innovation potential metrics / D.Sabadka // *Annals of Faculty Engineering Hunedoara – International Journal Of Engineering*, Tome X(3), 2012. – pp. 449 – 455.
16. Vacek J. Map of the Company Innovation Potential / J. Vacek, E. Vacík, J. Skalický, Y. Šlechtová // *Faculty of Economics, University of West Bohemia, Czech Republic*. – Prague: 2001. – 70 p.

#### REFERENCES

1. Vovchok, S.V. (2009). The theoretically-methodical foundation of innovation potation formation and estimation of industrial enterprises, Abstract of Ph.D. dissertation, Economy and Management of the Enterprises, Kiev National University of Technologies and Design, Kiev, Ukraine [in Ukrainian].
2. Karpets, O. S., Chuyko I. M., Chuhlebova T. A. (2016). Improving the methodology of evaluation of enterprise innovative potential based on synergistic effect, Financial and credit activity: problems of theory and practice, , vol. 2, no. 21, pp. 117-128 [in Ukrainian].
3. Kosenko, O.P. (2006). Economic assessment of innovative potential , Ph.D. Thesis, Economy and Management of scientific and technical progress, National Technical University „ Kharkiv Polytechnical institute ”, Kharkiv, Ukraine [in Ukrainian].
4. Mykhailichenko, H.I. (2012). Innovatsiyni rozvytok turyzmu: monohrafiia [Innovative development of tourism: a monograph], Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].
5. Novikova, I.V. (2003). Innovation potential of an enterprise: evaluation and financial investment support of development (based on information from the enterprises of diamond and instrumental production of Ukraine), Ph.D. Thesis, Economics, Organization and Management of Enterprises, Kyiv National University of Economics, Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].
6. Otenko, I.P. (2004). Metodologicheskie osnovy upravleniya potentsialom predpriyatiya: nauchnoe izdanie [Methodological basis of enterprise potential management: a scientific publication], Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, Ukraine [in Russian].
7. Podinovskiy, V.V. (2007). Vvedenie v teoriyu vazhnosti kriteriev v mnogokriterialnyih zadachah prinyatiya resheniy: Uchebnoe posobie [Introduction to the theory of the importance of criteria in multicriteria decision-making problems: A Tutorial], Fizmatlit, Moscow, Russian Federation [in Russian].
8. Popel, S.A. (2015). Creation of innovative potential of an industrial enterprise, Abstract of Ph.D. dissertation, Economy and Management of the Enterprises, Khmelnytsky National University, Khmelnytsky, Ukraine [in Ukrainian].
9. Rudika, O.V. (2006). Development of innovative potential of the enterprise in a transformational economy. Ph.D. Thesis, Economics, Organization and Management of Enterprises, Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, Ukraine [in Ukrainian].
10. Stanislavuk, E.V. (2008). Theoretic-methodical bases of evaluation of innovative potential of industrial enterprises (on the example of engineer), Ph.D. Thesis, Economics, Organization and Management of Enterprises, Institute of market problems and economical ecological researches of the NAS of Ukraine, Odessa, Ukraine [in Ukrainian].
11. Trifilova, A.A. (2005). Otsenka effektivnosti innovatsionnogo razvitiya predpriyatiya [Evaluation of the effectiveness of innovative development of the enterprise], Finansyi i statistika, Moscow, Russian Federation [in Russian].

12. Chuhraj, N.I. (2003). Formation of innovative potential of industrial enterprises on the principles of marketing and logistics, Grand Ph.D. Thesis, Economics, Organization and Management of Enterprises, Institute for Regional Studies of the NAS of Ukraine, Lviv, Ukraine [in Ukrainian].

13. Blagoev, D., Yordanova, Z. (2015). Company innovative leadership model. *Economic Alternatives*, Vol. 2., pp. 5–16.

14. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2015). *Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development*. OECD Publishing.

15. Sabadka, D. (2012). Innovation potential metrics. *Annals of the Faculty of Engineering Hunedoara*, Tome X(3), pp. 449 – 455.

16. Vacek, J., Vacík, E., Skalický, J., & Šlechtová, Y. (2001). *Map of the Company Innovation Potential*. Prague: Faculty of Economics, University of West Bohemia, Czech Republic.

#### РЕФЕРАТ

Комчатних О.В. Методичні підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємства / О.В. Комчатних // *Економіка та управління на транспорті*. – К.: НТУ, 2018. – Вип. 7.

В статті розглянуто існуючі методичні підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємства, досліджено можливості їх застосування при оцінюванні інноваційного потенціалу транспортних підприємств.

Об'єкт дослідження – сучасні методичні підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємства.

Мета роботи – дослідження сучасних методичних підходів до оцінки інноваційного потенціалу підприємства, виділення їх переваг та недоліків, розгляд можливості адаптації відповідно до специфіки діяльності транспорту.

Методи дослідження – порівняння, узагальнення, аналіз та синтез.

Результати дослідження: проведений аналіз існуючих методичних підходів до оцінки інноваційного потенціалу показав, що на сьогоднішній день немає загальновизнаних принципів його оцінки, а отже існує потреба в систематизації та ґрунтовній аргументації критеріїв і показників інноваційного потенціалу підприємства, методики його оцінювання. Більшість досліджених методик мають ряд недоліків, які унеможливають їх використання в майбутньому, а саме: використання лише результативного чи ресурсного підходу при виборі критеріїв оцінки інноваційного потенціалу підприємства; необґрунтована кількість та перелік показників; занадто узагальнена чи занадто деталізована оцінка; високий рівень суб'єктивізму; необхідність залучення сторонніх консультантів для моніторингу. Крім того більшість існуючих методичних підходів орієнтовані на діяльність промислових підприємств і не можуть застосовуватися до транспортних підприємств в зв'язку зі значними відмінностями у специфіці їх інноваційної діяльності.

Прогнозні припущення щодо розвитку теми дослідження – розробка методики оцінки інноваційного потенціалу, що враховуватиме особливості інноваційної діяльності на транспортних підприємствах.

**КЛЮЧОВІ СЛОВА:** ІННОВАЦІЇ, ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, ІНТЕГРАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ, МЕТОД ТАКСОМОНІЇ, ТРАНСПОРТНЕ ПІДПРИЄМСТВО

#### ABSTRACT

Komchatnykh O.V. Methodical approaches to the assessment of the innovative potential of the enterprise. *Economics and management on transport*. Kyiv. National Transport University. 2018. Vol. 7.

In the article the existing methodical approaches to the estimation of the innovative potential of the enterprise are considered, the possibilities of their application in the estimation of the innovative potential of transport enterprises are investigated.

The object of the research is modern methodological approaches to assessing the innovative potential of the enterprise.

The purpose of the work is to study modern methodological approaches to assessing the innovation potential of an enterprise, to highlight their advantages and disadvantages, to consider the possibility of adaptation in accordance with the specifics of transport activity.

Methods of research – comparison, synthesis, analysis and synthesis.

The results of the study: an analysis of existing methodological approaches to the assessment of innovation potential has shown that today there are no generally accepted principles for its evaluation, and therefore there is a need for systematization and thorough argumentation of the criteria and indicators of the innovative potential of the enterprise, the methods of its evaluation. Most of the investigated methods have a number of disadvantages that make it impossible to use them in the future, namely: using only a productive or resource-based approach when choosing criteria for assessing the innovative potential of an enterprise; unjustified quantity and list of indicators; too generalized or too detailed assessment; high level of

subjectivity; the need to engage third-party consultants for monitoring. In addition, most of the existing methodological approaches are oriented towards the activities of industrial enterprises and cannot be applied to transport enterprises due to significant differences in the specificity of their innovation activities.

Foreseeable assumptions regarding the development of the research topic are the development of a methodology for assessing innovation potential, taking into account the peculiarities of innovation activity at transport enterprises.

**KEYWORDS:** INNOVATIONS, INNOVATIVE POTENTIAL, INTEGRATED INDICATORS, TAKSOMONY METHOD, TRANSPORT ENTERPRISE.

#### РЕФЕРАТ

Комчатных Е.В. Методические подходы к оценке инновационного потенциала предприятия / Е.В. Комчатных // Экономика и управление на транспорте. – К.: НТУ, 2018. – Вып. 7.

В статье рассмотрены существующие методические подходы к оценке инновационного потенциала предприятия, исследованы возможности их применения при оценке инновационного потенциала транспортных предприятий.

Объект исследования – современные методические подходы к оценке инновационного потенциала предприятия.

Цель работы – исследование современных методических подходов к оценке инновационного потенциала предприятия, выделение их преимуществ и недостатков, рассмотрение возможности адаптации в соответствии со спецификой деятельности транспорта.

Методы исследования – сравнение, обобщение, анализ и синтез.

Результаты исследования: проведен анализ существующих методических подходов к оценке инновационного потенциала показал, что на сегодняшний день нет общепризнанных принципов его оценки, а значит существует потребность в систематизации и основательной аргументации критериев и показателей инновационного потенциала предприятия, методики его оценки. Большинство исследованных методик имеют ряд недостатков, которые делают невозможным их использование в будущем, а именно: использование только результативного или ресурсного подхода при выборе критериев оценки инновационного потенциала предприятия; необоснованная количество и перечень показателей; слишком обобщенная или слишком детализированная оценка; высокий уровень субъективизма; необходимость привлечения сторонних консультантов для мониторинга. Кроме того большинство существующих методических подходов ориентируются на деятельность промышленных предприятий и не могут применяться к транспортным предприятиям в связи со значительными различиями в специфике их инновационной деятельности.

Прогнозные предположения по развитию темы исследования – разработка методики оценки инновационного потенциала, учитывать особенности инновационной деятельности на транспортных предприятиях.

**КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:** ИННОВАЦИИ, ИННОВАЦИОННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ, ИНТЕГРАЛЬНЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ, МЕТОД ТАКСОМОНИИ, ТРАНСПОРТНОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ

#### АВТОРИ:

Комчатних Олена Вікторівна, Національний транспортний університет, старший викладач кафедри економіки, e-mail: komchatnykh@ntu.edu.ua, тел. +380442803016, Україна, 01010, м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 314, orcid.org/0000-0003-4755-904X.

#### AUTHOR:

Komchatnykh Olena V., National Transport University, senior lecturer, department of Economics, e-mail: komchatnykh@ntu.edu.ua, tel. +380442803016, Ukraine, 01010, Kyiv, M. Omelianovycha-Pavlenka str., 1, of. 314, orcid.org/0000-0003-4755-904X.

#### АВТОРЫ:

Комчатных Елена Викторовна, Национальный транспортный университет, старший преподаватель кафедры экономики, e-mail: komchatnykh@ntu.edu.ua, тел. +380442803016, Украина, 01010, г. Киев, ул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 314, orcid.org/0000-0003-4755-904X.

#### РЕЦЕНЗЕНТИ:

Бондар Н.М., доктор економічних наук, доцент, Національний транспортний університет, декан факультету економіки та права, Київ, Україна.

Бондаренко С.В., доктор економічних наук, професор, президент Української академії інвестицій в науку і будівництво, Київ, Україна.

#### REVIEWER:

Bondar N.M., Ph.D., Economics (Dr.), associate professor, National Transport University, dean, faculty of Economics and Law, Kyiv, Ukraine.

Bondarenko Ye.V., Ph.D., Economics (Dr.), professor, President of Ukrainian Academy of Investment in Science and Construction, Kyiv, Ukraine.